

KS. JACENTY MASTEJ

FUNKCJE ZMARTWYCHWSTANIA JEZUSA CHRYSTUSA

FUNCTIONS OF THE RESURRECTION OF JESUS CHRIST

A b s t r a c t. The article aims at the presentation of the functions fulfilled by Jesus Christ's resurrection. The following functions have been presented and discussed in the article: the motivating one, the revelatory one, Christological one, salvific one, faith-creating one, church-creating one and anthropological one. Presented functions complement, entail and supplement one another. For that reason the resurrection should be presented holistically together with its personal core – Jesus Christ. Comprehensive, and at the same time multifaceted, presentation of the resurrection, highlights the unique character of Christianity with Jesus Christ, who died, rose from the dead and lives, as its core.

Translated by Stanisław Grodź SVD

Key words: Jesus Christ, Church, Credibility, Resurrection, Christianity, God's Revelation, Salvation, Faith.

Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa zajmuje centralne miejsce w wierze, kulcie, przepowiadaniu i pobożności Kościoła. Zwycięstwo Boga-Człowieka nad śmiercią ma bowiem fundamentalne znaczenie dla powstania i istnienia chrześcijaństwa – stanowi niejako jego serce¹. Znaczenie zmartwychwstania dobitnie wyraził św. Paweł Apostoł: „[...] a jeśli Chrystus nie zmartwychwstał, daremne jest nasze nauczanie, próżna jest także wasza wiara” (1Kor 15,14)². Chrześcijaństwo widzi w rezurekcji Chrystusa „nowy początek”,

---

Ks. dr hab. JACENTY MASTEJ – kierownik Katedry Chrystologii i Eklezjologii Fundamentalnej KUL; wykładowca teologii fundamentalnej w WSD w Rzeszowie; adres do korespondencji: e-mail: jmastej@kul.pl

¹ L. SCHEFCZYK. *Zmartwychwstanie Jezusa – fundamentalna prawda wiary*. ComP 5:1985 nr 2 s. 11.

² M. RUSECKI. *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*. Warszawa 2006 s. 209-210.

przez który Bóg dał człowiekowi uzasadnioną nadzieję na powszechne zmartwychwstanie i życie wieczne.

Celem opracowania jest uwypuklenie funkcji, jakie pełni zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. W literaturze teologicznofundamentalnej nie mówi się wprost o funkcjach rezurekcji. Inspiracją do takiego ujęcia jest ukazanie przez ks. prof. Mariana Ruseckiego funkcji cudu³. W artykule zostaną kolejno omówione następujące funkcje rezurekcji: motywacyjna, objawieniowa, chrystopologiczna, zbawcza, wiarotwórcza, eklezjotwórcza i antropologiczna. Wielospektowe spojrzenie na zmartwychwstanie pozwoli głębiej wniknąć w jego misterium. Zmartwychwstanie jest bowiem nadzwyczajnym dziełem Bożej wszechmocy, dzięki któremu Jezus Chrystus przeszedł, wraz z uwielbioną ludzką naturą, ze stanu śmierci do trynitarnego życia Bożego⁴.

1. MOTYWACYJNA FUNKCJA ZMARTWYCHWSTANIA

Apologetyczna refleksja nad zmartwychwstaniem koncentrowała się wokół jego funkcji dowodowej. Celem apologetyki, poprzedniczki teologii fundamentalnej, było bowiem udowodnienie, czyli wykazanie w sposób czysto racjonalny, nadprzyrodzonego charakteru Objawienia chrześcijańskiego. Dlatego rezurekcję traktowano jako dowód na Boskie posłannictwo Jezusa i prawdziwość chrześcijaństwa⁵. W wykazywaniu prawdziwości Objawienia chrześcijańskiego dowód z rezurekcji uważano za najmocniejszy. Natomiast teologia fundamentalna, która jest zbudowana na innych założeniach metodologicznych, nie dowodzi, ale buduje argumenty za wiarygodnością Objawienia i chrześcijaństwa. W dziedzinie religijnej niemożliwe jest bowiem dowodzenie w sensie przyjętym przez nauki empiryczne i formalne⁶.

---

³ M. RUSECKI. *Funkcje cudu*. Sandomierz–Lublin 1997.

⁴ KKK 647; J. RATZINGER – BENEDYKT XVI. *Jezus z Nazaretu. Cz. 2: Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*. Kielce 2011 s. 257-264; M. NICOLAS. *Théologie de la Resurrection*. Paris 1982 s. 182; M. RUSECKI, J. MASTEJ. *Zmartwychwstanie*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 1367 (dalej: LTF).

⁵ M. RUSECKI. *Czy zmartwychwstanie jest cudem?* W: *In Te Domine speravi. Księga pamiątkowa poświęcona Księdzu Arcybiskupowi Bolesławowi Pylakowi Metropolicie Lubelskiemu*. Lublin 1996 s. 219-220.

⁶ M. RUSECKI, J. MASTEJ. *Uzasadnianie w teologii fundamentalnej*. „Roczniki Teologii Fundamentalnej i Religiofilologii” 2(57):2010 s. 61-80.

Zauważyć trzeba, że redukcja zmartwychwstania jedynie do funkcji apologetycznej było jego zubożeniem. Podobnie niewłaściwe jest zawężanie argumentacji za wiarygodnością chrześcijaństwa do argumentu z rezurekcji. Teologia fundamentalna, mając na uwadze powyższe racje, ukazuje rezurekcję holistycznie⁷. Zmartwychwstanie jest pełnią Bożego Objawienia i zbawienia oraz najdoskonalszym uwiarygodnieniem Boskiego posłannictwa Jezusa z Nazaretu, a tym samym stanowi o wiarygodności chrześcijaństwa jako religii objawionej i zbawczej. Fakt zmartwychwstania implikuje też inne argumenty, które rozjaśniają argumentację rezurekcyjną, a w świetle zmartwychwstania same stają się w pełni zrozumiałe⁸.

Teologia fundamentalna w uzasadnianiu rezurekcji Jezusa Chrystusa odwołuje się do świadectw nowotestamentowych, w których odnajduje zarówno samo rozumienie rezurekcji, jak również zasadność wiary pierwotnego Kościoła. Wielkanocna wiara Kościoła oparta jest na głębokim przekonaniu, że Jezus z Nazaretu, który umarł, i którego ciało złożono do grobu, zmartwychwstał i żyje, a Jego grób jest pusty⁹. Źródła nowotestamentowe wyraźnie podkreślają, że rzeczywistość zmartwychwstania została udostępniona i potwierdzona przez osadzone w historii znaki: chrystofanie i pusty grób¹⁰. Zmartwychwstanie, które jest wydarzeniem eschatycznym, wymyka się czysto zmysłowemu postrzeganiu. Fakt zmartwychwstania, choć realny, pozostaje niedostępny dla człowieka¹¹. Jedynie wybrani przez Boga świadkowie mogli w sposób bezpośredni doświadczyć spotkań ze Zmartwychwstałym. Dla uzasadnienia wiarygodności zmartwychwstania istotne jest wykazanie zarówno prawdziwości znaków rezurekcji, jak również ich objawionego znaczenia¹².

---

⁷ T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa*. Opole 2002 s. 287; M. RUSECKI. *Bóg objawiający się w dziełach*. AK 84:1992 z. 3 s. 455-456; TENŻE. *Traktat o Objawieniu*. Kraków 2007 s. 346-349.

⁸ M. RUSECKI. *Pusty grób i chrystofanie znakami zmartwychwstania. Aspekt metodologiczny*. „Resovia Sacra” 6:1999 s. 30.

⁹ S. PIÉ-NINOT. *Zmartwychwstanie Chrystusa w teologii współczesnej*. W: *Tajemnica odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 273.

¹⁰ Ks. prof. M. Rusecki, jako trzeci znak, uzasadniający fakt zmartwychwstania, wymienia powstanie chrześcijaństwa (*Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa. Dlaczego wierzyć Chrystusowi?* Lublin 2010 s. 73-75).

¹¹ K. GÓZDŹ. *Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako wydarzenie rzeczywiste*. W: *Zmartwychwstał prawdziwie*. Red. A. Paciorek, A. Tronina, P. Łabuda. Tarnów 2010 s. 327-338.

¹² H. SEWERYNIAK. *Wiarygodność historyczna narracji o pustym grobie i chrystofaniach*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 81-115.

Świadectwa nowotestamentowe zgodnie potwierdzają fakt ukazywania się Zmartwychwstałego Pana, czyli chrystofanii (np. Mt 28; Łk 24; J 20 i 21; Mk 16,7.9-20; Dz 1,3; 10,40-41; 13,31; 1Kor 9,1; 15,6-8; Ga 1,12.16)¹³. Ponieważ chrystofanie są następstwem zmartwychwstania, dlatego odsłaniają jego istotę, pozwalają uznać jego realność oraz są jego uwiarygodnieniem¹⁴. W relacjach nowotestamentowych o chrystofaniach pojawiają się rozbieżności (np. co do ich liczby, świadków, miejsca czy czasu ukazywania się Zmartwychwstałego). Rozbieżności w opisach chrystofanii wyjaśnia tzw. logika świadectwa¹⁵. Probierzem prawdziwości różnych relacji o tym samym wydarzeniu jest konwergencja, czyli zgodność co do jego istoty, przy równoczesnej dywergencji, czyli rozbieżności co do jego szczegółów. Niezgodność w szczegółach stanowi ważny element w potwierdzeniu prawdziwości relacji, ponieważ czyni bezpodstawnym ewentualne podejrzenie o ich skopiowanie, a także zmniejsza ryzyko uznania za prawdziwe relacji celowo sfałszowanych. Odnosząc zasadę logiki świadectwa do świadectw wielkanocnych, trzeba stwierdzić, że istnieje zgodność co do faktu zaistnienia chrystofanii, a rozbieżności dotyczą szczegółów związanych z ich przebiegiem.

Drugim wiarygodnym znakiem zmartwychwstania jest pusty grób. Współczesna teologia rezurekcyjna, ukazując wartość apologetyczną pustego grobu, ma na uwadze jego znakową interpretację¹⁶. W tradycyjnej apologetyce koncentrowano się na widzialnej stronie znaku i starano się wykazać historyczność pustego grobu, co miało służyć udowodnieniu prawdziwości samego zmartwychwstania. Dziś teologia fundamentalna, po wykazaniu historyczności pustego grobu, eksponuje znaczenie znaku, czyli uwzględnienia jego niewi-

---

¹³ E. KOPEĆ. *Chrystofanie jako znak zmartwychwstania Chrystusa*. RT 25:1978 z. 2 s. 21-29; P. BENOIT. *Pasión y resurrección del Señor*. Madrid 1971 s. 317; M. SKIERKOWSKI. *Jezus historii i wiary. Chrystologia fundamentalna Gerarda O'Collinsa*. Warszawa 2002 s. 206-207; TENŻE. *Zmartwychwstanie Chrystusa w świadectwach Nowego Testamentu*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 39-79; F. ZEILINGER. *Wiara w Zmartwychwstanie w Biblii*. Kraków 2011 s. 94-186.

¹⁴ Z. FALCZYŃSKI. *Rozwój interpretacji chrystofanii paschalnych w teologii XX wieku*. RT 41:1994 z. 2 s. 69-81; M. RUSECKI. *Chrystofanie paschalne*. LTF s. 198-200; TENŻE. *Pan zmartwychwstał i żyje* s. 200-201.

¹⁵ M. RUSECKI. *Wiarygodność chrześcijaństwa*. T. 1: *Z teorii teologii fundamentalnej*. Lublin 1994 s. 106-108; J. MASTEJ. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*. Lublin 2014² s. 201-202.

¹⁶ M. RUSECKI. *Pusty grób*. LTF s. 990; TENŻE. *Pusty grób i chrystofanie znakami zmartwychwstania* s. 27-37; TENŻE. *Pusty grób znakiem zmartwychwstania*. W: *Zmartwychwstał prawdziwie*. Red. A. Paciorek, A. Tronina, P. Łabuda. Tarnów 2010 s. 339-346.

działnej strony, tj. znaczenia nadanego mu przez Boga¹⁷. Interpretację grobu przekazuje anioł, który zjawił się przy nim i powiedział do niewiast: „Nie bójcie się! Szukacie Jezusa z Nazaretu, ukrzyżowanego; powstał, nie ma Go tu. Oto miejsce, gdzie Go złożyli” (Mk 16,6; por. Mt 28,5-6; Łk 24,5-6). Znak pustego grobu, odczytany w świetle orędzia płynącego z ust anioła, łącznie ze znakiem chrystofanii stanowi istotę argumentacji rezurekcyjnej.

Dodać należy, że uzasadnienie rezurekcyjne uzyskuje większą wartość motywacyjną dzięki odniesieniu rezurekcji do starotestamentowych prorocत्व mesjańskich. Apostołowie w wydarzeniu śmierci i zmartwychwstania Chrystusa widzieli wypełnienie Bożych obietnic¹⁸. Wcielony Syn Boży swoim życiem, męczeńską śmiercią i zmartwychwstaniem wypełnił obietnice mesjańskie i stał się Zbawicielem człowieka¹⁹. Zmartwychwstanie jest zatem kulminacyjnym wydarzeniem w historii zbawienia, a zarazem podstawowym i najważniejszym kryterium wiarygodności Boskiego posłannictwa Jezusa z Nazaretu.

2. ZMARTWYCHWSTANIE W FUNKCJI OBJAWIENIOWEJ

Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa zasadza się na jego objawieniowej genezie – u początku chrześcijaństwa znajduje się Boże Objawienie, które ma charakter nadprzyrodzony oraz historyczny – zrealizowało się w historii i przez historię. Ukazanie się Boga człowiekowi dokonało się przez czyny i słowa, które są ze sobą wzajemnie powiązane. Pełnią Objawienia jest Jezus Chrystus, Odwieczny Syn Boży, który za sprawą Ducha Świętego przyjął ludzką naturę z Maryi Dziewicy i stał się Człowiekiem (por. J 1,14). W tym miejscu podkreślić trzeba wyjątkowy charakter Objawienia dokonanego w Jezusie Chrystusie: rewelacji dokonuje Syn Boży, a czyni to poprzez naturę

---

¹⁷ M. RUSECKI. *Znak*. LTF s. 1375-1378; TENŻE. *Cud w chrześcijaństwie*. Lublin 1996 s. 351-363.

¹⁸ E. KOPEĆ. *Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako realny fakt i wydarzenie zbawcze*. W: *Jezus Chrystus. Historia i tajemnica*. Red. W. Granat, E. Kopeć. Lublin 1988² s. 261; J. MASTEJ. *Paschalna geneza wiary chrześcijańskiej*. RT 51:2004 z. 9 s. 107-108.

¹⁹ M. RUSECKI. *Uniwersalizm zbawienia w Jezusie Chrystusie w nauce Vaticanum II*. W: *Uniwersalizm chrześcijaństwa a pluralizm religii*. Red. S. Budzik, Z. Kijas. Tarnów 2000 s. 52-71.

ludzką, którą przyjął we wcieleniu. Jezusowe objawienie Boga jest najpełniejsze, bo tylko On widział i zna Boga – żyje z Nim w doskonałej jedności i jest Jego obrazem (por. J 14,9). Jezus, dokonując rewelacji Ojca, objawia jednocześnie siebie jako Syna Bożego, który został przez Ojca posłany na świat (por. J 5,36-37). Całe ziemskie życie Jezusa Chrystusa ma charakter objawieniowy. Sobór Watykański II podkreślił, że Mistrz z Nazaretu świadomie realizuje misję objawienia się Boga człowiekowi²⁰. Objawieniowy charakter mają zarówno słowa Jezusa z Nazaretu, jak również czyny, a zwłaszcza cuda. Jezus jednak świadomie zmierza do finalnego wydarzenia objawieniowego, którym jest zmartwychwstanie (J 12,27).

W wykazywaniu objawieniowego charakteru zmartwychwstania trzeba zwrócić uwagę na dokonane przez Jezusa wskrzeszenia: córki Jaira (Mk 5,21-23), młodzieńca z Nain (Łk 7,11-17) i Łazarza z Betanii (J 11,1-44). Poprzez cudowne wskrzeszenia Jezus przywraca życie, jednak ma ono nadal swój ziemski kres, którym jest śmierć. Wskrzeszenie, czyli przywrócenie do życia, w odróżnieniu od zmartwychwstania, nie ma charakteru definitywnego. Wskrzeszenia dokonane przez Jezusa objawiają Jego Bożą moc. Jezus, wskrzeszając Łazarza, używa samoobjawieniowej formuły „Ja jestem”. Tym samym objawia się jako Ten, który ma prerogatywy Boga Jahwe²¹. W czynie wskrzeszenia Łazarza Jezus objawia się zatem jako Pan śmierci i Dawca życia: „Ja jestem Zmartwychwstaniem i Życiem” (J 11,25)²². Samoobjawieniowa wypowiedź Jezusa oraz konkretny czyn, jakim jest wskrzeszenie przyjaciela, uwyrażnia prawdę, że zmartwychwstanie oraz nowe życie są obecne w Jego Osobie. W pełni stanie się to zrozumiałe dopiero po Jego rezurekcji, która będzie przejściem do nowego życia w ciele uwielbionym. Należy zatem stwierdzić, że wskrzeszenia implikują Jezusową rezurekcję, wyraźnie ją zapowiadają, do niej prowadzą oraz proleptycznie o niej świadczą²³.

Z perspektywy objawieniowej, rezurekcja Jezusa Chrystusa stanowi najpełniejszą rewelację Trójjedynego Boga. Wydarzenie zmartwychwstania jawi się

---

²⁰ KO 4.

²¹ J. RATZINGER – BENEDYKT XVI. *Jezus z Nazaretu. Cz. 1: Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*. Kraków 2007 s. 287; M. RUSECKI. *Traktat o cudzie*. Lublin 2006 s. 314-316; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 161.

²² T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 164.

²³ M. RUSECKI. *Cud w chrześcijaństwie* s. 399. 423; TENŻE. *Czy zmartwychwstanie jest cudem?* s. 228; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 174-175; G. ROCHAIS. *Les récits de résurrection des morts dans le Nouveau Testament*. Cambridge 1981 s. 113-146; T. HERGSEL. *Jezus cudotwórca*. Katowice 1987 s. 229-233.

jako osobowe misterium życia i miłości Trójjedynego Boga²⁴. Zmartwychwstanie jest trynitarnym działaniem, które ma swój początek w Bogu Ojcu²⁵. W tekstach nowotestamentowych wskrzeszenie Jezusa jest ukazywane jako bezpośredni czyn Boga względem Ukrzyżowanego Syna. Jezus ukrzyżowany mocą Bożej potęgi został wskrzeszony do nowego życia²⁶. Świadczenia nowotestamentowe wyrażają przekonanie pierwotnego Kościoła, że wskrzeszenie Jezusa jest dziełem Boga²⁷. Powtarzane w pierwotnym Kościele formuły: Bóg „wskrzesił z martwych Jezusa” (Rz 4,24; 8,11; 10,9; 2Kor 4,14; Ga 1,1; Ef 1,20; Kol 2,12), czy „Bóg Go wywyższył” (Flp 2,9), wyrażają wiarę w potęgę Bożego działania w zmartwychwstaniu²⁸. W teologii pierwotnego Kościoła wskrzeszenie Jezusa jest ukazywane, zarówno jako akt Bożej wszechmocy, jak również jako ojcowska odpowiedź na uniżenie oraz pełne miłości posłuszeństwo Syna²⁹. Zgodnie z daną obietnicą Bóg nie pozwolił, aby ciało Jego Syna uległo skażeniu w grobie (por. Ps 16, 10), dlatego wskrzesił Go z martwych³⁰. Zmartwychwstanie jest zatem zwycięstwem

---

²⁴ W. HRYNIEWICZ. *Chrystus nasza pascha. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1987 s. 357; K. GUZOWSKI. *Symbolika trynitarna Brunona Fortego*. Lublin 2004 s. 208-212; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 256; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie*. Warszawa 1984 s. 207-214; G. O'COLLINS. *Cristologia. Uno studio biblico, storico e sistematico su Gesù Cristo*. Brescia 1999 s. 105-106; D. GARDOCKI. *Jezus z Nazaretu. Mesjasz Królestwa, Syn Boży i Droga do Ojca. Studium analityczno-krytyczne chrystologii Jona Sobrino*. Warszawa 2006 s. 397; G. STRZELCZYK. *Od Zmartwychwstania do zmartwychwstania. O perspektywie rezurekcyjnie zorientowanej dogmatyki*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 201-204; J. MASTEJ. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* s. 213-226.

²⁵ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 207-210; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 256-259; W. BOROWSKI. *Chrystologia rezurekcyjna Waltera Kaspera*. Sandomierz 2001 s. 139-140.

²⁶ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie Jezusa* s. 12-13; TENŻE. *Zmartwychwstanie* s. 156; T.D. ŁUKASZUK. *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*. Kraków 2000 s. 150.

²⁷ X. LÉON-DUFOUR. *Résurrection de Jésus et message Pascal*. Paris 1971 s. 121-148.

²⁸ R. RUBINKIEWICZ. *Zmartwychwstanie Chrystusa – zmartwychwskrzeszenie nasze*. RT 42:1995 z. 1 s. 89; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 207; K.H. SCHELKLE. *Teologia Nowego Testamentu. T. 2: Bóg był w Chrystusie*. Kraków 1985 s. 130; J. GNILKA. *Pierwsi chrześcijanie. Źródła i początki Kościoła*. Kraków 2004 s. 260.

²⁹ T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 256-257.

³⁰ J. RATZINGER – BENEDYKT XVI. *Trzeciego dnia zmartwychwstał*. W: PAWEŁ VI, J. RATZINGER – BENEDYKT XVI, R. CANTALAMESSA, A. PRONZATO i in. *Przesłanie Zmartwychwstania*. Kraków 2007 s. 23-24.

Boga nad śmiercią Wcielonego Syna (por. Dz 2,24)³¹. Wskrzeszając Syna, Bóg objawił się jako Pan śmierci i Dawca życia.

W rezurekcji Chrystusa swoje ożywiające działanie oraz błogosławioną obecność objawia także Duch Boży, Pan i Ożywiciel³². Świadczenia nowotestamentowe wyrażają wiarę pierwotnego Kościoła w działanie Ducha Świętego w rezurekcji Jezusa (por. Rz 1,4; 8,11; 1Kor 6,14; 2Kor 13,4; 1 P 3,18). Paraklet jest Bożym Duchem, którego mocą Ojciec daje Synowi nowe życie. Apostoł Piotr uczy, że Jezus został „zabity wprawdzie na ciele, ale powołany do życia Duchem” (1 P 3,18). Ziemskie posłannictwo Jezusa z Nazaretu dopełniło się przez śmierć. Jednak śmierć nie jest kresem misji Mesjasza, gdyż Bóg mocą swego Ducha wskrzesił Go i powołał do nowego życia³³. Duch Święty jest pierwszym i najważniejszym Świadkiem Zmartwychwstałego Pana. Rezurekcja dokonała się w rzeczywistości eschatycznej, w niezmierzonej tajemnicy samego Boga. Świadkiem rezurekcji jest Duch Boży, który swoją obecnością przenika to wydarzenie, uczestniczy w nim oraz sprawia, że jest ono przez wiarę dostępne człowiekowi jako wiarygodne i zbawcze.

W objawieniową funkcję zmartwychwstania wpisują się także znaki zmartwychwstania: pusty grób i chrystofanie. Jak już zaznaczono, mają one kluczowe znaczenie dla wykazania wiarygodności zmartwychwstania, ale pełnią także funkcję objawieniową. Pusty grób stał się znakiem zmartwychwstania Chrystusa dzięki orędziu anioła, który jako Boży posłaniec zinterpretował to niezwykle wydarzenie³⁴. Natomiast chrystofanie były dla wybranych na świadków uczniów i niewiast, osobowym doświadczeniem obecności i bliskości Zmartwychwstałego Pana³⁵.

---

³¹ H. WALDENFELS. *O Bogu, Jezusie Chrystusie i Kościele – dzisiaj. Teologia fundamentalna w kontekście czasów obecnych*. Katowice 1993 s. 268-269; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie Jezusa* s. 13.

³² A. JANKOWSKI. *Duch Święty dokonawcą zbawienia. Nowy Testament o posłannictwie eschatologicznym Ducha Świętego*. Kraków 2003 s. 54-71; W. HRYNIEWICZ. *Chrystus nasza pascha* s. 367; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 210.

³³ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 210-214; A. JANKOWSKI. *Duch Święty dokonawcą zbawienia* s. 66-67; S. NAGY. *Duch Święty a tajemnica Kościoła*. W: Jan Paweł II. *Dominum et Vivificantem. Tekst i komentarze*. Red. A.L. Szafranski. Lublin 1994 s. 121; F.-X. DURWELL. *L'Esprit Saint de Dieu*. Paris 1985 s. 35; Y. CONGAR. *Je crois en L'Esprit Saint*. T. 3. Paris 1980 s. 223.

³⁴ X. LÉON-DUFOUR. *Résurrection de Jésus et message pascal* s. 167; K.H. SCHELKLE. *Teologia Nowego Testamentu*. T. 2 s. 136; J. KULISZ, A. MOSTOWSKA-BALISZEWSKA. *Badania aspektów zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*. STV 35:1997 nr 2 s. 61.

³⁵ W. HRYNIEWICZ. *Soteriologia paschalis. Próba interpretacji zbawienia w świetle kategorii paschalnych*. AK 73:1981 z. 2 s. 178.

3. CHRYSTOLOGICZNA FUNKCJA ZMARTWYCHWSTANIA

Zmartwychwstanie rozświetla nowym światłem misterium życia Jezusa z Nazaretu oraz uwiarygodnia, że On jest zapowiedzianym przez proroków Mesjaszem i posłanym przez Boga na świat Wcielonym Synem Bożym. Według Cz.S. Bartnika zmartwychwstanie jest „najwyższym objawieniem Jezusa Chrystusa, ukazaniem Jego Synostwa Bożego, finalizacją człowieczeństwa historycznego, spełnieniem soteryjnym i inauguracją ery eschatycznej”³⁶. Zmartwychwstanie rzuca światło na całe ziemskie życie Jezusa i objawia najgłębszy sens wcielenia oraz krzyżowej śmierci. Przez zmartwychwstanie Bóg Ojciec definitywnie objawia światu Swego Wcielonego Syna i zaświadcza o Jego mesjańskim posłannictwie. Wprawdzie już w czasie ziemskiego życia Ojciec potwierdzał wiarygodność Osoby Jezusa i prawdziwość Jego nadprzyrodzonej misji, jednak w zmartwychwstaniu dokonał tego w sposób najpełniejszy, najobfitszy i absolutny³⁷.

Wskreszenie uwiarygodnia roszczenia Jezusa dotyczące Jego absolutnej relacji z Ojcem oraz słuszność pokładanej w Nim bezgranicznej ufności. Chrystologiczna refleksja widzi w rezurekcji potwierdzenie Jezusowych roszczeń dotyczących wyjątkowości Jego relacji z Ojcem. Jezus w ziemskim życiu zwracał się do Boga „Abba”, co świadczy, że miał świadomość swojej wyjątkowej, synowskiej relacji z Nim – wiedział, że jest umiłowanym Synem Ojca (J 3,35), i stanowi z Nim jedno (J 10,30). Pomiedzy Ojcem i Synem istnieje odwieczna – preegzystencjalna – relacja życia i miłości, która zakłada pełne osobowe poznanie oraz jedność Bożej natury i wspólnotę życia. Permanentne wpatrywanie się w Ojca i zjednoczenie z Nim, pozwala Synowi objawić Ojca światu (J 1,18)³⁸. Zmartwychwstanie, jako przejście Jezusa do życia w jedności z Ojcem, objawia absolutny charakter tej synowskiej relacji oraz stanowi jej uwiarygodnienie³⁹.

---

³⁶ Cz.S. BARTNIK. *Dogmatyka katolicka*. T. 1. Lublin 2000 s. 673.

³⁷ J. GUILLET. *Jezus w wierze pierwszych uczniów*. Kraków 2000 s. 217; R. CANTALAMES-SA. *Tajemnica paschalna u Ojców Kościoła*. W: PAWEŁ VI, J. RATZINGER – BENEDYKT XVI, R. CANTALAMESSA, A. PRONZATO i in. *Przesłanie Zmartwychwstania* s. 78-81; T. DOLA. *Śmierć i zmartwychwstanie Jezusa pełnią wydarzeń zbawczych*. AK 84:1992 z. 1 s. 36.

³⁸ T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 306; H. SEWERYNIAK. *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*. Płock 2001 s. 226-229; R. FISICHELLA. *La rivelazione: evento e credibilità. Saggio di teologia fondamentale*. Bologna 1989 s. 291-303.

³⁹ J. DUPUIS. *Wprowadzenie do chrystologii*. Kraków 1999 s. 91-92; A. SCOLA. *Wydarzenie Jezusa Chrystusa dzisiaj*. ComP 17:1997 nr 2 s. 26-30.

W misterium rezurekcji Jezus w uwielbionym ciele zasiadł w chwale po prawicy Boga, jako Syn Boży⁴⁰. Teksty nowotestamentowe ukazują rezurekcję jako zwycięstwo Wcielonego Syna Bożego nad śmiercią (1Kor 15,12.20; 1Tes 4,14; 2Tm 2,8; Mk 16,6; J 21,14)⁴¹. Określanie Jezusa tytułem Syna Bożego sponuje wiarę pierwotnego Kościoła w Bóstwo Jezusa Chrystusa⁴². Rezurekcja jest najpiękniejszym objawieniem Jezusa Chrystusa, gdyż zostaje ukazane Jego Bóstwo oraz człowieczeństwo. W zmartwychwstaniu ludzka natura Wcielonego Syna Bożego została przebóstwiona i uczestniczy w życiu Bożym (Ef 1,20-21)⁴³. Odtąd ukrzyżowany i wywyższony Chrystus zostaje objawiony jako *Kyrios* – Pan (por. Rz 4,24; 10,9; 14,9; 1Kor 6,14; 12,3; Flp 2,11). Imię *Kyrios* wyraża wiarę, że Jezus Chrystus otrzymał moc i panowanie od samego Boga⁴⁴. Boża moc objawiła się w Chrystusie definitywnie przez zmartwychwstanie. Używana w pierwotnym Kościele formuła „Jezus jest Panem” stanowi wyznanie wiary w Bóstwo Jezusa – wywyższony Pan uczestniczy w Boskiej władzy i posiada tę samą godność co Bóg Jahwe⁴⁵.

4. REZUREKCJA W FUNKCJI ZBAWIENIA

Współczesna teologia uwyrażnia soteryczny charakter całego ziemskiego życia Jezusa z Nazaretu. Jednak rezurekcja jest prezentowana nie tylko jako

---

⁴⁰ T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 259; TENŻE. *Śmierć i zmartwychwstanie Jezusa pełnią wydarzeń zbawczych* s. 38-39; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 217.

⁴¹ J. KREMER. *Die Auferstehung Jesu Christi*. W: *Handbuch der Fundamentaltheologie*. T. 2: *Traktat Offenbarung*. Red. W. Kern i in. Tübingen 2000 s. 145.

⁴² Cz.S. BARTNIK. *Dogmatyka katolicka*. T. 1 s. 665.

⁴³ J.G. PAGÉ. *Qui est l'Eglise?* T. 1. Montreal 1977 s. 108; J. GALOT. *Gesù Liberatore*. Firenze 1983 s. 378; K. GÓZDŹ. *Chrystologia zmartwychwstania Jezusa*. RT 38-39:1991-1992 z. 2 s. s. 88; M. RUSECKI. *Bóg objawiający się w dziełach* s. 455-456.

⁴⁴ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 221; A. JANKOWSKI. „Jezus jest Mesjaszem, Synem Bożym” (*J 20, 31*). *Elementy chrystologii Nowego Testamentu*. „Znak” 26:1974 nr 9 s. 1071; K.H. SCHELKLE. *Teologia Nowego Testamentu*. T. 2 s. 146.

⁴⁵ G. O'COLLINS. *Gesù oggi. Linee fondamentali di cristologia*. Milano 1993 s. 27; Cz.S. BARTNIK. *Dogmatyka katolicka*. T. 1 s. 665; TENŻE. *Chrystus jako sens historii*. Wrocław 1987 s. 85-86; T. DOLA. *Śmierć i zmartwychwstanie Jezusa pełnią wydarzeń zbawczych* s. 38; TENŻE. *Chrześcijańska pascha*. „Liturgia Sacra” 1995 z. 1-2 s. 51; M. SKIERKOWSKI. *Jezus historii i wiary* s. 256-259; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 221-226; W. KASPER. *Jezus Chrystus*. Warszawa 1983 s. 154-155; M. RUSECKI. *Traktat o Objawieniu* s. 365-367; R. TOMCZAK. *Tytuły chrystologiczne*. LTF s. 1283-1284.

konsekwencja i dopełnienie zbawienia dokonanego przez Wcielonego Syna Bożego, lecz także jako jego pełnia, szczyt oraz najdoskonalsze uwiarygodnienie. Jezus Chrystus w ludzkiej naturze osiągnął to, co zostało obiecane ludziom jako Boży dar zbawienia. Zbawczy charakter rezurekcji Jezusa uwyraźnia się zatem w jej skutkach.

Zbawczym owocem rezurekcji jest uwolnienie człowieka z niewoli Szatana, grzechu i śmierci oraz pojednanie ludzkości z Bogiem⁴⁶. Grzech, który wszedł na świat przez Szatana, zniszczył więź przyjaźni człowieka z Bogiem (Rz 5, 10), wprowadził nieład w relacji między człowiekiem i Bogiem, jak również w relacji człowieka do siebie samego, do ludzi i świata. Człowiek stał się niewolnikiem grzechu, i nie był w stanie sam się wyzwolić z tego zniewolenia (Rz 6,15-18; 7,14-25; 8,22)⁴⁷. Wyzwolenia człowieka z grzechu mógł dokonać jedynie Bóg⁴⁸. Dlatego Syn Boży zjednoczył się z człowiekiem przez przyjęcie ludzkiej natury, aby otworzyć przed nim perspektywę nowego życia, w wolności i wspólnocie z Bogiem. Chrystus wyzwala człowieka z grzechu, który niesie śmierć duchową. Syn Boży, przychodząc na świat, wziął na siebie całą ludzką nieprawość; Jego życie stało się walką z Szatanem – ojcem grzechu, a zmartwychwstając dał człowiekowi siłę do zejścia z drogi grzechu, która wiedzie do śmierci⁴⁹. Na mocy rezurekcji miejsce grzechu zajmuje Boża łaska, gdyż Chrystus, Nowy Adam, przecięcia grzech i obdarza człowieka nowym życiem w Bogu.

Chrystus odniósł też pełne i definitywne zwycięstwo nad śmiercią. Ta dobra nowina jest sercem Ewangelii, dlatego chrześcijanin nie musi się bać śmierci, gdyż ma nadzieję, która rozświecła mroki samotności umierania i śmierci (por. 1Kor 15,54-57; Rz 8,31-39; Hbr 2,14-15)⁵⁰. Dla wierzących w Chrystusa życie zmienia się, ale się nie kończy, śmierć jest przejściem do nowego życia wraz ze Zmartwychwstałym Panem. Uwielbiony Chrystus objawia tę nową rzeczywistość, a tym samym uwiarygodnia zbawcze działanie Boga. Zbawienie w Chrystusie nie jest iluzją czy obietnicą bez pokrycia, ale

---

⁴⁶ J. MASTEJ. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* s. 227-243.

⁴⁷ W Starym Testamencie można dostrzec wyraźne powiązanie choroby, cierpienia, śmierci i grzechu z Szatanem (H. LANGKAMMER. *Życie człowieka w świetle Biblii. Antropologia biblijna Starego i Nowego Testamentu*. Rzeszów 2004 s. 200-203).

⁴⁸ H. ORDON. *Dzieło odkupienia w nauczaniu św. Pawła*. W: *Biblia o odkupieniu*. Red. R. Rubinkiewicz. Lublin 2000 s. 181-182.

⁴⁹ T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 270-272.

⁵⁰ KDK 22; L. BALTER. *Nadzieja życia wiecznego*. ComP 4:1984 nr 4 s. 77-78; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 270-271.

konkretną osobową rzeczywistością, która już się w Nim dokonała przez uwielbienie ludzkiej natury.

W wymiarze zbawczym zmartwychwstanie oznacza wprowadzenie człowieka w doskonałe, pełne i niekończące się życie z Bogiem. Życie to już zostało nam dane w Chrystusie⁵¹. Zrealizowana w Nim ekonomia zbawienia ma charakter absolutny, gdyż Dawcą zbawienia i nowego życia jest Bóg, który w Zmartwychwstałym ofiaruje człowiekowi zbawczą miłość: „[...] i nie ma w żadnym innym zbawienia, gdyż nie dano ludziom pod niebem żadnego innego imienia, w którym moglibyśmy być zbawieni” (Dz 4,12)⁵².

Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jest zatem wydarzeniem, które przynosi człowiekowi zbawcze owoce. Św. Paweł podkreśla, że w zmartwychwstaniu Chrystusa dokonuje się usprawiedliwienie człowieka: „On to został wydany za nasze grzechy i wskrzeszony z martwych dla naszego usprawiedliwienia” (Rz 4,25)⁵³. Usprawiedliwienie oznacza zbawczą przemianę, która spełnia się w człowieku, gdy Bóg w Jezusie Chrystusie odpuszcza mu grzechy i jedną go ze sobą (Rz 3,21-30)⁵⁴. Człowiek usprawiedliwiony otrzymuje zatem nowe życie w Chrystusie. Dlatego wierzący w Chrystusa już teraz doświadczają zbawienia, gdyż żyją wiarą, nadzieją i miłością, a jednocześnie oczekują pełni darów zbawczych, które zostaną im udzielone w życiu przyszłym⁵⁵.

5. WIAROTWÓRCZA FUNKCJA ZMARTWYCHWSTANIA

Chrystus Zmartwychwstały jednoczy uczniów we wspólnocie wiary. Eklezjalna wspólnota wiary jest zatem pierwszym owocem zmartwychwstania. Wspólnota dwunastu, która rozproszyła się w czasie pojmania i śmierci Jezusa, odradza się i jednocześnie rodzi na nowo podczas spotkań ze Zmartwych-

---

⁵¹ J. MOLTSMANN. *Theologie der Hoffnung. Untersuchungen zur Begründung und zu den Konsequenzen einer christlichen Eschatologie*. München 1969 s. 125-209.

⁵² I.S. LEDWOŃ. „... i nie ma w żadnym innym zbawienia”. *Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa w teologii posoborowej*. Lublin 2006.

⁵³ M.I. ALVES. *Darmowość odkupienia/usprawiedliwienia u św. Pawła*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 325-342.

⁵⁴ H. ORDON. *Nauka św. Pawła o śmierci Jezusa i jej skutkach*. W: *Męka Jezusa Chrystusa*. Red. F. Gryglewicz. Lublin 1986 s. 233.

⁵⁵ A. ZIEGLER. *Das Glück Jesu*. Stuttgart 1978 s. 22; T. DOLA. *Teologia misterium życia Jezusa* s. 284.

wstałym Panem. Świadkowie chrystofanii przeżywają realną obecność Pana, który żyje. Doświadczenie spotkania ze Zmartwychwstałym przemienia ich życie – staje się źródłem odnowionej i pełnej wiary, która znajduje dodatkowe uzasadnienie w fakcie pustego grobu. Wiara wielkanocna nie jest pozbawiona wątpliwości i ludzkiego lęku⁵⁶. Jednak ta krytyczna wstrzeźliwość i niedowierzenie uczniów dodatkowo przemawia za wiarygodnością ich świadectwa, które swój finał znalazło w męczeńskiej śmierci.

Wielkanocna wiara uczniów oparta jest na głębokim przekonaniu, że Jezus, który został ukrzyżowany, umarł, którego ciało złożono do grobu, żyje i ukazuje się, a Jego grób jest pusty. Głosząc rezurekcję Jezusa, apostołowie odwołują się do powszechnie znanych faktów historycznych, które nie budziły wątpliwości wśród słuchaczy (np. słuchacze katechez apostoelskich wiedzieli o cudach Jezusa, o Jego męce i ukrzyżowaniu, także o odkryciu pustego grobu), i ukazują historiozbawczy sens tych wydarzeń – w nich wypełniły się starotestamentowe zapowiedzi dotyczące Mesjasza. Najważniejsze uzasadnienie wiary stanowią przeżyte przez uczniów chrystofanie, które są także ostatnim źródłem wiary wielkanocnej uczniów i całego Kościoła⁵⁷.

Wiara apostołów ma swoją genezę w osobowej relacji z Jezusem z Nazaretu. Z wiary apostoelskiej wyrasta wiara Kościoła, która ma swój początek w życiu i do-świadczeniu historycznych świadków ziemskiego życia Jezusa, Jego śmierci oraz zmartwychwstania. Apostołowie, jako świadkowie, nie tylko poświadczają historyczność wydarzeń z życia Jezusa, ale również przekazują ich zbawcze znaczenie⁵⁸. Dlatego umocnieni przez Ducha Świętego z odwagą świadczą o Jezusie Chrystusie, który umarł, zmartwychwstał i żyje. Na wierze apostołów oparta jest wiara Kościoła. Chrześcijanie mają przystęp do Jezusa Chrystusa, przez wiarę, we wspólnocie eklezjalnej, dzięki wierze i świadectwu apostołów.

---

⁵⁶ J. GUILLET. *Jezus w wierze pierwszych uczniów* s. 217-231; W. KASPER. *Jezus Chrystus* s. 124.

⁵⁷ M. RUSECKI. *Chrystofanie paschalne* s. 200-203; TENŻE. *Chrystofanie paschalne znakiem zmartwychwstania* s. 186-187; T. DOLA. *Teologia misterium życia Jezusa* s. 302; H. SEWERYNIAK. *Świadectwo i sens* s. 361; J. MASTEJ. *Paschalna geneza wiary chrześcijańskiej* s. 106-107.

⁵⁸ P. NEUNER. *Eklezjologia – nauka o Kościele*. W: *Podręcznik teologii dogmatycznej*. T. 7. Red. W. Beinert. Kraków 1999 s. 233-234.

6. REZUREKCJA W FUNKCJI EKLEZJOTWÓRCZEJ

Rezurekcja pozostaje w ścisłej łączności z genezą, naturą oraz permanentnym urzeczywistnianiem się Kościoła⁵⁹. W eklezjologii współczesnej genezę Kościoła ujmuje się integralnie: Chrystus chciał założyć Kościół, a Jego ziemskie życie ma charakter eklezjotwórczy. Szczególne miejsce wśród czynności eklezjotwórczych zajmuje rezurekcja, która definitywnie wyjaśnia zaistnienie Kościoła oraz jego istotę – „Kościół wywodzi się ze zmartwychwstania”⁶⁰. Pomiedzy Zmartwychwstałym Panem a Jego Kościołem istnieje głęboka więź: rezurekcja jest racją zaistnienia Kościoła oraz źródłem jego trwania i urzeczywistniania się w historii⁶¹. Ten dogłębny związek Kościoła ze zmartwychwstaniem został potwierdzony darem Ducha Świętego, który prowadzi Eklezję po drogach czasu, aż do ostatecznego jej wypełnienia w Eschatonie.

Chrystus nadał Kościołowi określoną strukturę, w której szczególne miejsce zajmują apostołat i prymat. Powołani i wybrani przez Jezusa apostołowie towarzyszą Mu w czasie Jego publicznej działalności – doświadczają osobowej relacji z Mistrzem z Nazaretu. Godzina krzyża staje się dla nich czasem kryzysu wiary. Nowe otwarcie dokonuje się pod wpływem chrystofanii, gdy apostołowie rozpoznają, że Zmartwychwstały Pan jest Jezusem, który żył, nauczał, czynił cuda, umarł na krzyżu, a teraz żyje jako Zmartwychwstały. Chrystofanie to czas rodzenia się wiary oraz budowania wspólnoty – Eklezji. W genezie Kościoła niekwestionowane znaczenie ma wielkanocna wiara uczniów⁶². Od Zmartwychwstałego Pana apostołowie otrzymują misję głoszenia Dobrej Nowiny „wszelkiemu stworzeniu” (Mk 16,15-18; por. Łk 24,48-49)⁶³. Posłannictwo to ma charakter zbawczy, gdyż apostołowie mają udzie-

---

⁵⁹ M. RUSECKI. *Traktat o Kościele*. Red. K. Kaucha, P. Królikowski, J. Mastej. Lublin 2014 s. 106; J. MASTEJ. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* s. 247-305.

⁶⁰ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie Jezusa* s. 16; por. M. RUSECKI. *Traktat o Objawieniu* s. 437; Z. KRZYSZOWSKI. *Zmartwychwstanie a eklezjogeneza*. „Resovia Sacra” 6:1999 s. 55-80; F.-X. DURRWELL. *La résurrection de Jésus mystère de salut*. Paris 1982 s. 124-157; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 262-270.

⁶¹ E. KOPEĆ. *Historiozbawczy charakter zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*. RT 24:1977 z. 4 s. 107; F. DYLUS. *Pneumatologiczny aspekt tajemnicy Zmartwychwstania*. CST 26:1998 s. 28-29; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 263.

⁶² J. MASTEJ. *Paschalna geneza wiary chrześcijańskiej* s. 106-110.

⁶³ Polecenie ogłoszenia orędzia o zmartwychwstaniu uczniom otrzymują także kobiety (por. Mt 28,10; J 20,17).

łać „chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (Mt 28,19). W relacji św. Jana Jezusowe posłannictwo obejmuje także władzę odpuszczania grzechów (J 20, 22-23). Czwarty Ewangelista w narracjach chrystofanijnych odnotowuje przekazanie władzy prymacjalnej Szymonowi. Apostołem, na mocy udzielonej mu posługi, ma czuwać nad powierzoną owczarnią, czyli Kościołem. Ukazanie się Zmartwychwstałego Pana oraz sceneria cudownego połowu ryb uwyrażniają znaczenie posłannictwa, które otrzymał Szymon-Piotr. Zmartwychwstały Pan powierza Szymonowi szczególne zadanie – pierwszeństwa wśród apostołów.

Misja zlecona Piotrowi oraz pozostałym apostołom przez Zmartwychwstałego Pana ma charakter ponadczasowy i eklezjogenetyczny, o czym świadczą słowa Jezusa: „Oto ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata” (Mt 28,20)⁶⁴. Apostołowie – świadkowie Zmartwychwstałego Pana – mają przedłużać Jego posłannictwo poprzez głoszenie Ewangelii i permanentne urzeczywistnianie zbawczego dzieła wobec wszystkich narodów⁶⁵. Rezurekcyjna geneza Kościoła uwidacznia się także w taumatologicznej działalności apostołów. Apostolskiemu przepowiadaniu towarzyszą cuda, które uwiarygodniają Dobrą Nowinę o zmartwychwstaniu Jezusa⁶⁶. Cuda, dziejące się w pierwotnym Kościele, dynamizowały jego rozwój oraz poświadczały jego wiarygodność⁶⁷.

Rezurekcja Jezusa Chrystusa odgrywa także znaczącą rolę w urzeczywistnianiu się Kościoła w historii. F.-X. Durrwell stwierdza, że Kościół „idzie od zmartwychwstania Jezusa ku własnemu zmartwychwstaniu”⁶⁸. Kościół, który rodzi się ze zmartwychwstania Chrystusa, nie tylko głosi to wydarzenie, ale nim żyje i je nieustannie urzeczywistnia w liturgii. Z woli Chrystusa rezurekcyjny charakter posłannictwa Kościoła należy do jego istoty i jest znakiem jego wiarygodności. W Kościele permanentnie żyje Zmartwychwstały

---

⁶⁴ M. RUSECKI. *Chrystofanie paschalne* s. 202-203; TENŻE. *Pan zmartwychwstał i żyje* s. 206-207.

⁶⁵ R. SCHNACKENBURG. *Brauchen wir noch Zeugen?* W: K. LEHMAN, R. SCHNACKENBURG. *Brauchen wir noch Zeugen? Die heutige Situation in der Kirche und die Antwort des Neuen Testaments*. Freiburg im Br. 1992 s. 27-116; J. MASTEJ. *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa* s. 204-205.

⁶⁶ M. RUSECKI. *Funkcja argumentacyjna cudu w pierwszych wiekach Kościoła*. RT 26:1979 z. 2 s. 29-40.

⁶⁷ TENŻE. *Traktat o cudzie* s. 391.

⁶⁸ F.-X. DURRWELL. *Ojciec. Bóg w swoim miłosierdziu*. Kielce 2000 s. 91; por. P. NEUNER. *Eklezjologia – nauka o Kościele* s. 231; T. DOLA. *Teologia misteriów życia Jezusa* s. 294-308.

i Wywyższony Pan, a Jego obecność realizuje się przez Jego uwielbione ciało. L. Scheffczyk podkreśla, że w Kościele manifestuje się uwielbiona cielesność Pana. Chrystus, mocą Ducha Świętego, przenika ziemską rzeczywistość Kościoła i przekształca ją w „ciało duchowe”, na podobieństwo swego uwielbionego ciała. Tym samym pierwiastek doczesny, widzialny, historyczny, ludzki, obecny w rzeczywistości Kościoła, zostaje przeniknięty Boskim, Chrystusowym, zmartwychwstałym, niewidzialnym, nadprzyrodzonym, duchowym. Kościół, zachowując swoją „cielesność” (doczesność), jest duchowym ciałem Zmartwychwstałego Pana. Źródłem życia mistycznego Ciała jest Uwielbiony Pan, który przekazuje Kościołowi „coś” ze swej istoty i swego działania (*esse et operari*). Tym samym Eklezja jest Kościołem Zmartwychwstałego i Kościołem zmartwychwstania⁶⁹.

Chrystus nie tylko powołał do istnienia Kościół, ale pozostaje w Nim jako Wywyższony *Kyrios*. Misterium rezurekcyjne Chrystusa uobecnia się w sakramentalnym kulcie Kościoła. Dzięki sprawowanej liturgii wspólnota eklezjalna doświadcza realnej obecności i bliskości Zmartwychwstałego Pana⁷⁰. Sakramenty uobecniają konkretny, jednorazowy, historyczny czyn Chrystusa oraz trwałą, Boską i zbawczą rzeczywistość w nim zawartą. W sakramentach żyje, działa i realizuje swe zbawcze posłannictwo Zmartwychwstały Pan. Dzięki świętym sakramentom wierzący jednoczą się z Chrystusem oraz zostają włączeni w misterium Jego życia, męki, śmierci i zmartwychwstania⁷¹. Najgłębszy sens sakramentalnych znaków wyraża się w tym, że Kościół, żyjąc misterium rezurekcyjnego, permanentnie wprowadza w tę tajemnicę wierzących w Chrystusa⁷².

---

⁶⁹ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 266; W. HRYNIEWICZ. *Nasza pascha z Chrystusem. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1987 s. 81.

⁷⁰ W. HRYNIEWICZ. *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1991 s. 133-136; TENŻE. *Nasza pascha z Chrystusem* s. 287; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 264.

⁷¹ KK 7; KDK 22.

⁷² P. VISENTIN. *Mistero pasquale e teologia dei sacramenti nell'insegnamento del Vaticano II*. „*Studia Patavina*” 13:1966 s. 305-324; J. KRASIŃSKI. *Misterium Chrystusa w sakramentach*. „*Znak*” 22:1970 nr 197 s. 1416-1427.

7. ANTROPOLOGICZNA FUNKCJA ZMARTWYCHWSTANIA

Rezurekcja ma także istotne znaczenie antropologiczne. W Zmartwychwstałym Panu człowiek odnajduje odpowiedź na nurtujące go kwestie, a wśród nich na pytania dotyczące sensu życia i śmierci. Chrystus daje niespotykaną dotąd odpowiedź, co więcej jest to nie tylko odpowiedź teoretyczna, ale odpowiedź uzasadniona osobistym doświadczeniem przejścia ze śmierci do nowego życia w chwale Boga.

Rezurekcja jest dopełnieniem Wcielenia Syna Bożego, przyjęcia przez Odwieczne Słowo ludzkiego ciała. Owocem rezurekcji Chrystusa jest przemiana ludzkiego ciała, wywyższenie ludzkiej natury – wszystko „co ludzkie” w Jezusie, zostało uwielbione w Bogu. W rezurekcji przemienione zostało człowieczeństwo Chrystusa, i w Nim objawił się nowy człowiek⁷³. Ciało Zmartwychwstałego jest realne, nosi na sobie znamiona męki: rany na rękach i nogach oraz ślady przebiccia boku. Ślady te są znakami rozpoznawczymi, wskazującymi na identyczność Zmartwychwstałego z Ukrzyżowanym. Jednak ciało Zmartwychwstałego zostało przeniknięte mocą Ducha Świętego, dlatego jest ciałem duchowym i nie podlega już prawom życia ziemskiego⁷⁴.

Przemiana, dokonana w rezurekcji Chrystusa, jest Bożym darem dla każdego człowieka⁷⁵. Syn Boży już we wcieleniu wszedł w ludzki świat, jednak dopiero w zmartwychwstaniu dokonała się dogłębna przemiana Jego ludzkiego ciała. Przemiana i uwielbienie ludzkiej natury w Chrystusie jest początkiem oraz gwarancją eschatycznej przemiany człowieka⁷⁶. W Uwielbionym Chrystusie człowiek odnajduje zatem najpiękniejszą prawdę o swoim życiu, celu egzystencji i ostatecznym przeznaczeniu.

W uwielbionym ciele Jezusa ludzka natura została odnowiona, odrodzona i przemieniona, a tym samym uzdolniona do uczestnictwa w życiu Bożym. W uwielbionej naturze ludzkiej Jezusa dokonuje się doskonale odnowienie obrazu i podobieństwa Bożego w człowieku. Stworzony na obraz i podobień-

---

⁷³ L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 226; Cz.S. BARTNIK. *Dogmatyka katolicka*. T. 1 s. 674-676.

⁷⁴ K.H. SCHELKLE. *Teologia Nowego Testamentu*. T. 2 s. 138; J. GNILKA. *Pierwsi chrześcijanie* s. 286; W. KASPER. *Jezus Chrystus* s. 141; W. HRYNIEWICZ. *Misterium Zmartwychwstania Chrystusa w myśli prawosławnej*. RT 25:1978 z. 1 s. 125-126.

⁷⁵ J. GALOT. *Gesù Liberatore* s. 395-398; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 235.

⁷⁶ W. KASPER. *Jezus Chrystus* s. 156; J. KULISZ. *Wprowadzenie do teologii fundamentalnej*. Kraków 1995 s. 182; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie* s. 243-248.

stwo Boże człowiek został wezwany do uczestnictwa w Jego życiu. Jednak na skutek grzechu, ten obraz Boży został w człowieku zatarty⁷⁷. Chrystus Zmartwychwstały odnawia ten obraz i przywraca człowiekowi utracone przez grzech piękno. Na mocy wcielenia Jezus Chrystus stał się Ikoną Boga w historii oraz Ikoną człowieka, który od Boga otrzymał osobowe istnienie – w Osobie Zmartwychwstałego urzeczywistnia się w pełni obraz Boży w Człowieku⁷⁸. Zmartwychwstały Pan sprawił, że człowiek stał się dzieckiem Bożym: „Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi: i rzeczywiście nimi jesteśmy” (1 J 3,1; por. Ga 4,5-7; 2Kor 6,18)⁷⁹.

Zmartwychwstanie Jezusa rzuca nowe światło na całą egzystencję człowieka. Człowiek pragnie życia, które się nie kończy, tęskni za nieśmiertelnością, oczekuje, że przetrwa to, co w nim dobre, piękne i szlachetne; chce przetrwać sam. Wskreszenie Wcielonego Syna do nowego życia stanowi Bożą odpowiedź na tę tęsknotę człowieka za życiem, które się nie kończy. Światło zmartwychwstania pozwala w sposób zupełnie nowy spojrzeć na śmierć i wieczność. Rezurekcja ma zatem znaczenie uniwersalne, gdyż jest spełnieniem najgłębszych ludzkich pragnień. Ponieważ Zmartwychwstały Pan żyje, dlatego Jego udział w życiu Bożym jest początkiem oraz antycypacją powszechnego zmartwychwstania⁸⁰. Jezus Chrystus ukazuje człowiekowi nową i uniwersalną perspektywę – zaproszenie do nowego życia. Jezus przez śmierć otworzył

---

⁷⁷ W. HRYNIEWICZ. *Współczesna antropologia prawosławna*. ACr 4:1972 s. 229; TENŻE. *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata* s. 89-90; TENŻE. *Misterium Zmartwychwstania Chrystusa w myśli prawosławnej* s. 135; M. RUSECKI. *Chryścijańska ikonocjonalność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła II. Szkic zagadnienia*. W: *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*. Red. K. Kaucha, J. Mastej. Lublin–Kielce–Kraków 2006 s. 139-144; P. DESEILLE. *Grzech, zbawienie, przebóstwienie. Ujęcie prawosławne*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 423.

⁷⁸ M. RUSECKI. *Chryścijańska ikonocjonalność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła II* s. 137; TENŻE. *Antropologia paschalna (homo paschalis)*. W: *Instaurare omnia in Christo. O zbawieniu, teologii, dialogu i nadziei. Profesorowi Wacławowi Hryniewiczowi OMI w 70. rocznicę urodzin*. Red. P. Kantyka. Lublin 2006 s. 296; K. KLAUZA. *Teologiczna hermeneutyka ikony*. Lublin 2000 s. 29-33; W. HRYNIEWICZ. *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata* s. 58; J. CUDA. *Odkupienie kontynuacją stwórczego dialogu*. W: *Od wszechświata stworzonego do człowieka odkupionego*. Red. R. Rak. Katowice 1996 s. 117-138.

⁷⁹ T. DOLA. *Zbawczy sens wcielenia w świetle formuły „admirabile commercium”*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 147.

⁸⁰ Cz.S. BARTNIK. *Teologia dogmatyczna*. T. 1 s. 673; A. JANKOWSKI. *Eschatologia biblijna Nowego Testamentu*. Kraków 1987 s. 64-87; H. WAGNER. *Dogmatyka*. Kraków 2007 s. 180.

człowiekowi drogę do nieba, a przez zmartwychwstanie rozświetlił ją swoim blaskiem i uwiarygodnił przez definitywne zwycięstwo. Dla wierzących w Chrystusa to nowe życie zaczyna się już w doczesności przez wiarę i chrzest święty. Zjednoczenie z Chrystusem w chrzcie jest zapoczątkowaniem i gwarancją nowego życia we wspólnocie ze Zmartwychwstałym Panem (Kol 3,1-4)⁸¹.

*

Celem niniejszego opracowania było ukazanie funkcji, jakie pełni zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. W artykule zostały kolejno omówione następujące funkcje: motywacyjna, objawieniowa, chrystologiczna, zbawcza, wiarotwórcza, eklezjotwórcza i antropologiczna. Zaprezentowane funkcje wzajemnie się dopełniają, implikują i uzupełniają, dlatego zmartwychwstanie należy ukazywać holistycznie, łącznie z jego osobowym centrum – Jezusem Chrystusem. Całościowa, a zarazem wieloaspektowa, prezentacja zmartwychwstania uwyrażnia wyjątkowy charakter chrześcijaństwa, którego sercem jest Jezus Chrystus, który umarł, zmartwychwstał i żyje.

BIBLIOGRAFIA

- ALVES M.I.: *Darmowość odkupienia/usprawiedliwienia u św. Pawła*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 325-342.
- BALTER L.: *Nadzieja życia wiecznego*. ComP 4:1984 nr 4 s. 74-94.
- BARTNIK Cz.S.: *Chrystus jako sens historii*. Wrocław 1987.
- BARTNIK Cz.S.: *Dogmatyka katolicka*. T. 1. Lublin 2000.
- BENOIT P.: *Pasión y resurrección del Señor*. Madrid 1971.
- BLAZQUEZ R.: *Zmartwychwstał dla naszego usprawiedliwienia*. ComP 5:1985 nr 2 s. 99-119.
- BOROWSKI W.: *Chrystologia rezurekcyjna Waltera Kaspera*. Sandomierz 2001.

---

⁸¹ J. RATZINGER. *Eschatologia – śmierć i życie wieczne*. Poznań 1984 s. 134-138; S. CZERWIK. *Razem z Chrystusem powstałymi z martwych*. W: S. CZERWIK, J. KUDASIEWICZ, H. WITCZYK. *Święte Triduum Paschalne. Komentarze biblijno-liturgiczne i medytacje*. Kielce 2001 s. 366-370; L. SCHEFFCZYK. *Zmartwychwstanie Jezusa* s. 18; R. BLAZQUEZ. *Zmartwychwstał dla naszego usprawiedliwienia*. ComP 5:1985 nr 2 s. 116-118; L. BALTER. *Nadzieja życia wiecznego* s. 79-78.

- CANTALAMESSA R.: *Tajemnica paschalna u Ojców Kościoła*. W: PAWEŁ VI, J. RATZINGER – BENEDYKT XVI, R. CANTALAMESSA, A. PRONZATO i in. *Przesłanie Zmartwychwstania*. Kraków 2007 s. 68-83.
- CONGAR Y.: *Je crois en L'Esprit Saint*. T. 3. Paris 1980.
- CUDA J.: *Odkupienie kontynuacją stwórczego dialogu*. W: *Od wszechświata stworzonego do człowieka odkupionego*. Red. R. Rak. Katowice 1996 s. 117-138.
- CZERWIK S.: *Razem z Chrystusem powstaliśmy z martwych*. W: S. CZERWIK, J. KUDASIEWICZ, H. WITCZYK. *Święte Triduum Paschalne. Komentarze biblijno-liturgiczne i medytacje*. Kielce 2001 s. 366-370.
- DESEILLE P.: *Grzech, zbawienie, przebóstwienie. Ujęcie prawosławne*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 420-427.
- DOLA T.: *Chrześcijańska pascha*. „Liturgia Sacra” 1995 z. 1-2 s. 45-54.
- DOLA T.: *Śmierć i zmartwychwstanie Jezusa pełnią wydarzeń zbawczych*. AK 84:1992 z. 1 s. 28-41.
- DOLA T.: *Teologia misteriów życia Jezusa*. Opole 2002.
- DOLA T.: *Zbawczy sens wcielenia w świetle formuły „admirabile commercium”*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 145-156.
- DUPUIS J.: *Wprowadzenie do chrystologii*. Kraków 1999.
- DURRWELL F.-X.: *Eucharystia sakrament paschalny*. Warszawa 1987.
- DURRWELL F.-X.: *L'Esprit Saint de Dieu*. Paris 1985.
- DURRWELL F.-X.: *La résurrection de Jésus mystère de salut*. Paris 1982.
- DURRWELL F.-X.: *Ojciec. Bóg w swoim miłosierdziu*. Kielce 2000.
- DYLUS F.: *Pneumatologiczny aspekt tajemnicy Zmartwychwstania*. CzST 26:1998 s. 27-34.
- FALCZYŃSKI Z.: *Rozwój interpretacji chrystofanii paschalnych w teologii XX wieku*. RT 41:1994 z. 2 s. 69-81.
- FISICHELLA R.: *La rivelazione: evento e credibilità. Saggio di teologia fondamentale*. Bologna 1989.
- GALOT J.: *Gesù Liberatore*. Firenze 1983.
- GARDOCKI D.: *Jezus z Nazaretu. Mesjasz Królestwa, Syn Boży i Droga do Ojca. Studium analityczno-krytyczne chrystologii Jona Sobrino*. Warszawa 2006.
- GNILKA J.: *Pierwsi chrześcijanie. Źródła i początki Kościoła*. Kraków 2004.
- GÓŹDŹ K.: *Chrystologia zmartwychwstania Jezusa*. RT 38-39:1991-1992 z. 2 s. 87-96.
- GÓŹDŹ K.: *Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako wydarzenie rzeczywiste*. W: *Zmartwychwstał prawdziwie*. Red. A. Paciorek, A. Tronina, P. Łabuda. Tarnów 2010 s. 327-338.
- GUILLET J.: *Jezus w wierze pierwszych uczniów*. Kraków 2000.
- GUZOWSKI K.: *Symbolika trynitarna Brunona Fortego*. Lublin 2004.
- HERGESEL T.: *Jezus cudotwórca*. Katowice 1987.
- HRYNIEWICZ W.: *Chrystus nasza Pascha. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1987.

- HRYNIEWICZ W.: *Misterium Zmartwychwstania Chrystusa w myśli prawosławnej*. RT 25:1978 z. 1 s. 121-140.
- HRYNIEWICZ W.: *Nasza pascha z Chrystusem. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1987.
- HRYNIEWICZ W.: *Pascha Chrystusa w dziejach człowieka i wszechświata. Zarys chrześcijańskiej teologii paschalnej*. Lublin 1991.
- HRYNIEWICZ W.: *Soteriologia paschalis. Próba interpretacji zbawienia w świetle kategorii paschalnych*. AK 73:1981 z. 2 s. 167-181.
- HRYNIEWICZ W.: *Współczesna antropologia prawosławna*. ACr 4:1972 s. 217-238.
- JANKOWSKI A.: „Jezus jest Mesjaszem, Synem Bożym” (J 20, 31). *Elementy chrystologii Nowego Testamentu*. „Znak” 26:1974 nr 9 s. 1067-1078.
- JANKOWSKI A.: *Duch Święty dokonawcą zbawienia. Nowy Testament o posłannictwie eschatologicznym Ducha Świętego*. Kraków 2003.
- JANKOWSKI A.: *Eschatologia biblijna Nowego Testamentu*. Kraków 1987.
- KASPER W.: *Jezus Chrystus*. Warszawa 1983.
- KLAUZA K.: *Teologiczna hermeneutyka ikony*. Lublin 2000.
- KOPEĆ E.: *Chrystofanie jako znak zmartwychwstania Chrystusa*. RT 25:1978 z. 2 s. 21-29.
- KOPEĆ E.: *Historiozbawczy charakter zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*. RT 24:1977 z. 4 s. 107-118.
- KOPEĆ E.: *Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa jako realny fakt i wydarzenie zbawcze*. W: *Jezus Chrystus. Historia i tajemnica*. Red. W. Granat, E. Kopeć. Lublin 1982 s. 246-293.
- KRASIŃSKI J.: *Misterium Chrystusa w sakramentach*. „Znak” 22:1970 nr 197 s. 1416-1427.
- KREMER J.: *Die Auferstehung Jesu Christi*. W: *Handbuch der Fundamentaltheologie*. Red. W. Kern, H.J. Pottmeyer, M. Seckler. T. 2. Tübingen 2000 s. 141-159.
- KRZYSZOWSKI Z.: *Zmartwychwstanie a eklezjogeneza*. „Resovia Sacra” 6:1999 s. 55-80.
- KULISZ J., MOSTOWSKA-BALISZEWSKA A.: *Badania aspektów zmartwychwstania Jezusa Chrystusa*. STV 35:1997 nr 2 s. 57-69.
- KULISZ J.: *Wprowadzenie do teologii fundamentalnej*. Kraków 1995.
- LANGKAMMER H.: *Życie człowieka w świetle Biblii. Antropologia biblijna Starego i Nowego Testamentu*. Rzeszów 2004.
- LEDWOŃ I.S.: „... i nie ma w żadnym innym zbawienia”. *Wyjątkowy charakter chrześcijaństwa w teologii posoborowej*. Lublin 2006.
- LÉON-DUFOUR X.: *Résurrection de Jésus et message pascal*. Paris 1971.
- ŁUKASZUK T.D.: *Ty jesteś Chrystus, Syn Boga żywego. Dogmat chrystologiczny w ujęciu integralnym*. Kraków 2000.
- MASTEJ J.: *Paschalna geneza wiary chrześcijańskiej*. RT 51:2004 z. 9 s. 97-113.
- MASTEJ J.: *Staurologiczno-rezurekcyjna wiarygodność chrześcijaństwa*. Lublin 2014².
- MOLTMANN J.: *Theologie der Hoffnung. Untersuchungen zur Begründung und zu den Konsequenzen einer christlichen Eschatologie*. München 1969.

- NAGY S.: *Duch Święty a tajemnica Kościoła*. W: *Jan Paweł II. Dominum et Vivificantem. Tekst i komentarze*. Red. A.L. Szafranski. Lublin 1994 s. 119-135.
- NEUNER P.: *Eklezjologia – nauka o Kościele*. W: *Podręcznik teologii dogmatycznej*. T. 7. Red. W. Beinert. Kraków 1999.
- NICOLAS M.: *Théologie de la Resurrection*. Paris 1982.
- O'COLLINS G.: *Cristologia. Uno studio biblico, storico e sistematico su Gesù Cristo*. Brescia 1999.
- O'COLLINS G.: *Gesù oggi. Linee fondamentali di cristologia*. Milano 1993.
- ORDON H.: *Dzieło odkupienia w nauczaniu św. Pawła*. W: *Biblia o odkupieniu*. Red. R. Rubinkiewicz. Lublin 2000 s. 177-185.
- ORDON H.: *Nauka św. Pawła o śmierci Jezusa i jej skutkach*. W: *Męka Jezusa Chrystusa*. Red. F. Gryglewicz. Lublin 1986 s. 229-235.
- PAGÉ J.G.: *Qui est l'Eglise?* T. 1. Montreal 1977.
- PIÉ-NINOT S.: *Zmartwychwstanie Chrystusa w teologii współczesnej*. W: *Tajemnica Odkupienia* (KolCom T. 11). Red. L. Balter i in. Poznań 1997 s. 270-279.
- RATZINGER J. – BENEDYKT XVI: *Jezus z Nazaretu*. Cz. 1: *Od chrztu w Jordanie do Przemienienia*. Kraków 2007.
- RATZINGER J. – BENEDYKT XVI: *Jezus z Nazaretu*. Cz. 2: *Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*. Kielce 2011.
- RATZINGER J. – BENEDYKT XVI: *Trzeciego dnia zmartwychwstał*. W: PAWEŁ VI, J. RATZINGER – BENEDYKT XVI, R. CANTALAMESSA, A. PRONZATO i in. *Przesłanie Zmartwychwstania*. Kraków 2007 s. 17-25.
- RATZINGER J.: *Eschatologia – śmierć i życie wieczne*. Poznań 1984.
- RATZINGER J.: *Opera Omnia*. T. 10: *Zmartwychwstanie i życie wieczne*. Lublin 2014.
- ROCHAIS G.: *Les récits de résurrection des morts dans le Nouveau Testament*. Cambridge 1981.
- RUBINKIEWICZ R.: *Zmartwychwstanie Chrystusa – zmartwychwskrzeszenie nasze*. RT 42:1995 z. 1 s. 85-93.
- RUSECKI M., MASTEJ J.: *Uzasadnianie w teologii fundamentalnej*. „Roczniki Teologii Fundamentalnej i Religiologii” 2(57):2010 s. 61-80.
- RUSECKI M., MASTEJ J.: *Zmartwychwstanie*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 1367-1375.
- RUSECKI M.: *Antropologia paschalna (homo paschalis)*. W: *Instaurare omnia in Christo. O zbawieniu, teologii, dialogu i nadziei. Profesorowi Waławowi Hryniewiczowi OMI w 70. rocznicę urodzin*. Red. P. Kantyka. Lublin 2006 s. 289-298.
- RUSECKI M.: *Bóg objawiający się w dziełach*. AK 84:1992 z. 3 s. 448-459.
- RUSECKI M.: *Chrystofanie paschalne*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 198-203.
- RUSECKI M.: *Chrystyczna ikoniczność Kościoła w świetle nauczania Jana Pawła II. Szkic zagadnienia*. W: *Jana Pawła II inspiracje chrystologiczne*. Red. K. Kaucha, J. Mastej. Lublin–Kielce–Kraków 2006 s. 133-151.
- RUSECKI M.: *Cud w chrześcijaństwie*. Lublin 1996.

- RUSECKI M.: *Czy zmartwychwstanie jest cudem?* W: *In Te Domine speravi. Księga pamiątkowa poświęcona Księdzu Arcybiskupowi Bolesławowi Pylakowi Metropolicie Lubelskiemu*. Lublin 1996 s. 219-233.
- RUSECKI M.: *Funkcja argumentacyjna cudu w pierwszych wiekach Kościoła*. RT 26:1979 z. 2 s. 29-40.
- RUSECKI M.: *Funkcje cudu*. Sandomierz–Lublin 1997.
- RUSECKI M.: *Pan zmartwychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*. Warszawa 2006.
- RUSECKI M.: *Pusty grób i chrystofanie znakami zmartwychwstania. Aspekt metodologiczny*. „Resovia Sacra” 6:1999 s. 27-37.
- RUSECKI M.: *Pusty grób znakiem zmartwychwstania*. W: *Zmartwychwstał prawdziwie*. Red. A. Paciorek, A. Tronina, P. Łabuda. Tarnów 2010 s. 339-346.
- RUSECKI M.: *Pusty grób*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 987-990.
- RUSECKI M.: *Traktat o cudzie*. Lublin 2006.
- RUSECKI M.: *Traktat o Kościele*. Red. K. Kaucha, P. Królikowski, J. Mastej. Lublin 2014.
- RUSECKI M.: *Traktat o Objawieniu*. Kraków 2007.
- RUSECKI M.: *Traktat o wiarygodności chrześcijaństwa. Dlaczego wierzyć Chrystusowi?* Lublin 2010.
- RUSECKI M.: *Uniwersalizm zbawienia w Jezusie Chrystusie w nauce Vaticanum II*. W: *Uniwersalizm chrześcijaństwa a pluralizm religii*. Red. S. Budzik, S. Kijas. Tarnów 2000 s. 52-71.
- RUSECKI M.: *Wiarygodność chrześcijaństwa*. T. 1: *Z teorii teologii fundamentalnej*. Lublin 1994.
- RUSECKI M.: *Znak*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 1375-1378.
- SCHEFFCZYK L.: *Zmartwychwstanie Jezusa – fundamentalna prawda wiary*. ComP 5:1985 nr 2 s. 11-22.
- SCHEFFCZYK L.: *Zmartwychwstanie*. Warszawa 1984.
- SCHELKLE K.H.: *Teologia Nowego Testamentu*. T. 2: *Bóg był w Chrystusie*. Kraków 1985.
- SCHNACKENBURG R.: *Brauchen wir noch Zeugen?* W: K. LEHMAN, R. SCHNACKENBURG. *Brauchen wir noch Zeugen? Die heutige Situation in der Kirche und die Antwort des Neuen Testaments*. Freiburg im Br. 1992 s. 27-116.
- SCOLA A.: *Wydarzenie Jezusa Chrystusa dzisiaj*. ComP 17:1997 nr 2 s. 10-32.
- SEWERYNIAK H.: *Świadectwo i sens. Teologia fundamentalna*. Płock 2001.
- SEWERYNIAK H.: *Wiarygodność historyczna narracji o pustym grobie i chrystofaniach*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 81-115.
- SKIERKOWSKI M.: *Jezus historii i wiary. Chrystologia fundamentalna Gerarda O'Collinsa*. Warszawa 2002.

- SKIERKOWSKI M.: *Zmartwychwstanie Chrystusa w świadectwach Nowego Testamentu*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 39-79.
- STRZELCZYK G.: *Od Zmartwychwstania do zmartwychwstania. O perspektywie rezyrekcyjnie zorientowanej dogmatyki*. W: *Zmartwychwstanie dzisiaj*. Red. M. Skierkowski, H. Seweryniak. Płock 2009 s. 195-211.
- TOMCZAK R.: *Tytuły chrystologiczne*. W: *Leksykon teologii fundamentalnej*. Red. M. Rusecki, K. Kaucha, I.S. Ledwoń, J. Mastej. Lublin–Kraków 2002 s. 1280-1287.
- VISENTIN P.: *Mistero pasquale e teologia dei sacramenti nell'insegnamento del Vaticano II*. „*Studia Patavina*” 13:1966 s. 305-324.
- WAGNER H.: *Dogmatyka*. Kraków 2007.
- WALDENFELS H.: *O Bogu, Jezusie Chrystusie i Kościele – dzisiaj. Teologia fundamentalna w kontekście czasów obecnych*. Katowice 1993.
- ZEILINGER F.: *Wiara w Zmartwychwstanie w Biblii*. Kraków 2011.
- ZIEGLER A.: *Das Glück Jesu*. Stuttgart 1978.

FUNKCJE ZMARTWYCHWSTANIA JEZUSA CHRYSYUSA

S t r e s z c z e n i e

Artykuł ukazuje funkcje zmartwychwstania Jezusa Chrystusa. Są to: funkcja motywacyjna, objawieniowa, chrystologiczna, zbawcza, wiarotwórcza, eklezjotwórcza i antropologiczna. Ponieważ wymienione funkcje wzajemnie się dopełniają, implikują i uzupełniają, zmartwychwstanie należy ukazywać holistycznie, łącznie z jego osobowym centrum – Jezusem Chrystusem. Całościowa, a zarazem wieloaspektowa, prezentacja zmartwychwstania uwyrażnia wyjątkowy charakter chrześcijaństwa, którego sercem jest Jezus Chrystus, który umarł, zmartwychwstał i żyje.

Słowa kluczowe: Jezus Chrystus, Kościół, wiarygodność, zmartwychwstanie, chrześcijaństwo, Objawienie Boże, zbawienie, wiara.